

NOTITIE

Datum	1 augustus 2016
Aan	E.C. Eggink, Provincie Overijssel en K. Pielman, gemeente Hardenberg
Van	Pondera Consult B.V.
Betreft	Verkenning Windpark De Veenwieken en toerisme

Inleiding

Voor Windpark De Veenwieken is een MER opgesteld door Pondera Consult B.V. (MER Windpark De Veenwieken, 3 juli 2016). Recent zijn het ontwerp van het provinciale inpassingsplan en ontwerp van gemeentelijke bestemmingsplan, waarin de windturbines van Windpark De Veenwieken worden mogelijk gemaakt, ter inzage gelegd. Al eerder heeft een voorontwerp van deze plannen ter inzage gelegen.

In het kader van deze voorontwerpprocedure is in inspraakreacties de zorg geuit dat de leefbaarheid en omgevingskwaliteit van Ommen als toeristische toplocatie in het Vechtdal en in Nederland wordt geschaad. In de reactienota is door gemeente en provincie aangegeven dat er geen aanwijzingen zijn om een negatief effect op het toerisme te verwachten. In de zienswijzen op de ontwerpplannen wordt de zorg herhaald. Naar aanleiding hiervan is Pondera Consult B.V. door de gemeente en de provincie gevraagd een notitie op te stellen waarin wordt ingegaan op de vraag of er informatie bekend is die aanleiding geeft om potentiële effecten vanwege het windpark op het toerisme in de omgeving van het windpark te verwachten.

Opzet

Het toerisme is een breed begrip. De betreffende zienswijzen laten zien dat de zorg gericht is op de aantrekkelijkheid van de omgeving voor toeristen. Anders gezegd; de zorg is dat de realisatie van het windpark van invloed is op het toerisme als economische sector zoals zich dat vertaalt in bijvoorbeeld het aantal bezoekers en de bestedingen van bezoekers.

In deze notitie wordt beschreven welke effecten op basis van onderzoek zijn bepaald op toerisme bij bestaande windparken. Daarbij wordt ingegaan op een tweetal rapportages die eerder zijn verschenen en die een beschrijving geven van de beschikbare kennis in Nederland en daarbuiten ten aanzien van waargenomen effecten op toerisme ten gevolge van de realisatie van (een) windpark/windparken.

Literatuurstudie Windpark Fryslân Potentiele toeristische impact. ETFI, 2014

In 2014 heeft ETFI, the European Tourism Futures Institute, in opdracht van Pondera Consult B.V. een literatuuronderzoek uitgevoerd gericht op de vraag welke informatie bekend is over de waargenomen effecten op toerisme door een windpark. Dit in het kader van de ontwikkeling van Windpark Fryslân, een windpark in het IJsselmeer voor de Friese IJsselmeerkust. ETFI is een onderzoeksbureau verbonden aan Stenden University.

In het onderzoek is literatuuronderzoek gedaan gericht op cases met een enigszins vergelijkbare situatie als het Windpark Fryslân; locaties waarbij toeristen uitzicht hebben op het landschap. Daarbij is specifiek gekeken naar zogenaamde ex-post onderzoeken. Onderzoeken die de effecten die zijn opgetreden na realisatie in beeld brengen. Dit in tegenstelling tot ex-ante onderzoek; onderzoek dat voorafgaand aan de ingreep plaatsvindt. Dit betreft bijvoorbeeld enquêtes naar te verwachten gedrag van toeristen, na realisatie van een windpark. In de praktijk blijkt dat er een relatief groot verschil is tussen hetgeen uit enquêtes vooraf als verwacht gedrag wordt gerapporteerd, ten opzichte van het daadwerkelijke gedrag na realisatie van een windpark. Deze notitie is gericht op ex-post studies.

In totaal zijn 23 onderzoeken in het literatuuronderzoek naar voren gekomen, waarvan een deel ex-ante en een deel ex-post.

Uit de onderzochte literatuur komt naar voren dat er diverse windparken zijn, zowel onshore als offshore, op locaties of binnen zichtafstand van locaties die relevant zijn vanuit het oogpunt van toerisme. Samengevat blijkt uit de ex-post onderzoeken dat:

- de beleving van een windpark positiever beoordeeld wordt als een park eenmaal is gerealiseerd;
- er geen duidelijke negatieve economische impact op het toerisme is, te relateren aan het windpark.

De onderzoeken die zijn gevonden zijn verschillend van aard en opzet waardoor deze niet allemaal vergelijkbaar en eenduidig zijn. De lijn die naar voren komt zoals hiervoor gepresenteerd komt echter consequent naar voren.

Onderzoek effecten van windpark Fryslân op het toerisme langs de Friese IJsselmeerkust. ZKA, 2014

In navolging van het onderzoek van ETFI is in opdracht van de provincie Fryslân eveneens een onderzoek naar de te verwachten impact op toerisme uitgevoerd door ZKA. In dit onderzoek is zowel ex-ante onderzoek uitgevoerd als literatuuronderzoek naar ex-post resultaten.

Allereerst is op basis van digitale enquêtes -op basis van vragenlijsten met fotovisualisaties- aan bezoekers gevraagd naar bezoekingentent (met andere woorden: komen toeristen opnieuw terug na realisatie van een windpark). Uit dit onderzoek blijkt dat een deel van de bezoekers aangeeft het betreffende gebied, de Friese IJsselmeerkust, niet of minder vaak te bezoeken als het windpark wordt gerealiseerd. In het onderzoek wordt vervolgens aangegeven dat op basis van literatuur en een aantal case studies blijkt dat de relatie tussen de intentie (zoals die wordt uitgesproken in de situatie vooraf) en daadwerkelijk gedrag beperkt is. Een voorspelling is op voorhand dan ook niet te geven. In het onderzoek is vervolgens ook studie gedaan naar de situatie na realisatie bij bestaande windparken, waaronder IJmuiden en Egmond aan Zee, zoals die blijkt uit ex-post onderzoek. Hieruit komt naar voren dat de realisatie van een windpark geen waarneembaar negatief effect op toerisme heeft gehad.

Conclusie

Landschap is één van de aspecten dat relevant is voor toeristen die een gebied bezoeken, naast andere aspecten. Moderne windturbines in een windpark kennen een dermate grote schaal, waardoor deze van grote afstand zichtbaar zijn in het bestaande landschap. De relatie tussen windturbines en toerisme is moeilijk te voorspellen. Onderzoek vooraf op basis van het verkennen van de intentie (verwacht gedrag) van toeristen is niet voldoende betrouwbaar. Onderzoek naar de effecten die zijn opgetreden bij gerealiseerde windparken zijn relatief schaars maar laten een eenduidig beeld zien; geen waarneembare negatieve effecten gerelateerd aan de windturbines. .